

**ПСИХОЛОГИЧЕН ПРОЧИТ
НА УВОДНИТЕ МАТЕРИАЛИ
ЗА ТЕРОРИСТИЧНИТЕ СЪБИТИЯ
В САЩ ОТ 11 СЕПТЕМВРИ 2001
В БЪЛГАРСКАТА ПРЕСА:
II. ВЕСТНИК „ДНЕВНИК“ –
„ТРАГЕДИЯТА РАЗТЪРСИ СВЕТА“***

**Толя Стойцова, Хауърд Полио, Силвия Цветанска,
Росица Георгиева, Антоанета Русинова-Христова,
Бистра Мизова и Николай Бавро**

We are trying to develop a specific psycholinguistic and phenomenological methodology of understanding nature of terrorism as reflected in mass media. We have started by a study attempting to answer the question: how people from different cultures are making sense about terrorism described in editorials of official prints. As a model we analyze newspapers editorials reflecting terrorist attacks against the US on 09/11 in 5 different cultures: Bulgarian, American, Russian, Spanish and English.

The major sources of information included in our methodology are the following: (1) The number and pattern of the editorials relating to the attack and its aftermath, (2) The literary styles in which the editorials are written, (3) The nature and number of historical references used, (4) The specific figures of speech noted as salient, and (5) The overall structure of themes emerging from the year long period of editorial reflection.

In this article we are presenting mainly the results from social and psychological analysis of “Dnevnik” editorials. We also compare some data concerning both Bulgarian prints – “Sega” and “Dnevnik” to show that beside cross-cultural differences there are different mass media policies within one and the same native culture.

* Студия със същото основно заглавие, част I. Вестник „Sega“ – „Хора с бомби в главите“ е отпечатана в Годишника на Департамента по масови комуникации на НБУ за 2004.

Изминаха три години от атаките в Ню Йорк и Вашингтон. Светът обаче продължава да се интересува от трагичните събития, защото за съжаление 11.09. 2001 не беше край, а начало на поредица от терористични актове, които заплашиха и продължават да заплашават съществуването на свободния свят, на неговите ценности и неговите перспективи за развитие. Само няколко месеца след Американската трагедия и три дни преди Новата 2002 година, Съветът на министрите на Европейския съюз даде първото в света юридическо определение на понятието *тероризъм*.

Според това определение за терористичен акт се приема всяко „преднамерено действие, което по своята същност или в някакъв контекст може да навреди на държава или международна организация в смисъла, определен от съответното вътрешно право“ (в. „Дневник“ от 4.01.2002). По-нататък в общоевропейския документ се уточнява, че „тероризъм е накръняване целостта на човешкото тяло, застрашаване живота на невинни хора, отвлечането и вземането на заложници...Отвлечането на самолети, кораби и други транспортни средства също се криминализира като терористичен акт.“

Нека напомним, че далеч не всички хора са юристи или учени, интересувани се от точното дефиниране на явленията. Едва ли има човек обаче, който да е безразличен към тероризма. Защото потребността от защитеност е първична у човека — свързана е с неговото съществуване и оцеляване. А след 11.09. 2001 стана ясно, че не съществува защитено място на планетата Земя. Нещо повече, процесът на глобализация започна преди всичко с глобализиране на комунициите, чрез които благодарение на новите дигитални технологии новините се разпространяват изключително бързо.

Така на 11.09.2001 след новината за разбили се самолет в една от кулите на СТС в Манхатън, Ню Йорк, не само американците, но и хората по цял свят видяха „на живо“ чрез телевизионните екрани как друг отвлечен самолет се заби във втората кула-близнак. Още на другия ден пак телевизионните канали показаха как пред павилъните за вестници в различни градове по света се тълпят хора, за да прочетат *истината* за терористичното нападение над Америка.

Какво представлява тероризмът като социално явление, е сериозен въпрос все още без еднозначен отговор, въпреки опитите на международната общност да приеме единна дефиниция, при това с юридическа сила. Основната цел, която си поставихме в межкултурен проект*, стартирал през 2002 г., е да проучим как хората от пет различни култури — американска, българска, руска, английска и испанска, могат да извлекат смисъл за случилото се на 11.09. в Америка от уводните материали на официалните вестници в съответните държави.

* Проектът частично се финансира от Университета на Тенеси, Ноксвил, САЩ. Американският екип се ръководи от д-р Хауърд Полио, Център за приложни феноменологични изследвания към Департамента по психология, УТК. Българският екип се ръководи от д.пс.н. Толя Стоицова, Институт по психология, БАН.)